

Kristne Friskolers Forbund

Oslo, 16.06.2021

Høringssvar fra Kristne Friskoler Forbund til høringsnotat fra Nærings- og fiskeridepartementet om endringer i stiftelsesloven om adgang til å drive næringsvirksomhet, rapportering av regnskapsopplysninger, endringer av reglene for små stiftelser m.v.

Kristne Friskolers Forbund (KFF) takker for anledningen til å komme med innspill til høring om endringer i stiftelsesloven. Vi organiserer ca 140 skoler som er godkjent etter friskoleloven. Dette er om lag en tredjedel av alle frittstående skoler i landet. Lovgrunnlaget forutsetter at det er opp til de som starter en friskole å velge organisasjonsform. Derfor ser vi også at friskoler er registrert som aksjeselskaper (as), foreninger (fli), samvirke (sa), annen juridisk person og stiftelse. Det er konkrete vurderinger i hvert enkelt tilfelle som ligger til grunn for valg av organisasjonsform, og skatt er ikke en del av disse vurderingene i og med at skoler har skattefritak.

SAMMENDRAG OG FORSLAG

Et antall skoler godkjent etter friskoleloven er organisert som stiftelser. Stortinget har behandlet et forslag om at stiftelse skal være eneste tillatte organisasjonsform for slike skoler. Dette fikk ikke flertall. Dansk friskolelov er basert på at stiftelse er eneste tillatte organisasjonsform.

KFF mener blant annet på bakgrunn av dette det er viktig at stiftelsesloven ikke må være til hinder for at friskoler kan drive virksomhet som er tillatt etter friskoleloven inkludert skattepliktig lovlig tilleggsvirksomhet. Dette henger sammen med at friskoler ikke kan eie andre virksomheter. Friskoleloven begrenser tydelig hva som er lovlig virksomhet og tilleggsvirksomhet, handel med nærstående og utbytteforbud. Vi mener at statens spesielle tilsyn med friskoler fullt ut dekker det behovet staten har for å sikre at midler brukes i samsvar med forutsetningene og at rapportering til andre tilsyn derfor ikke er nødvendig.

Vi foreslår derfor at det tas inn en spesialbestemmelse i stiftelsesloven om at skoler organisert som stiftelser og godkjent etter friskoleloven fullt ut kan drive alle former for virksomhet som er tillatt etter friskoleloven uten at bestemmelser i stiftelsesloven er til hinder for det. Videre at friskoler organisert som stiftelser oppfyller kravene om rapportering etter stiftelsesloven ved å følge kravene om regnskapsføring og rapportering i friskoleloven med tilhørende forskrifter.

FORSKJELL PÅ PRIVATE SKOLER OG FRISKOLER

Vi vil gjerne benytte anledningen til å komme med noen opplysninger som gjelder spesielt skoler godkjent etter friskoleloven. Vi vil for ordens skyld påpeke at vår interesse ikke omfatter private skoler godkjent etter opplæringsloven § 2-12. Skoler godkjent etter friskoleloven mottar normalt 80 – 90% av sine inntekter som tilskudd fra staten. Tilskuddsordningen er basert på at staten betaler 85% av sammenlignbare kostnader per elev i offentlig skole. Friskolene mottar også noe kapitalstøtte.

Friskoleloven begrenser skolenes mulighet til å kreve skolepenger til de resterende 15% som faller utenfor tilskuddsordningen. Friskoleloven har et eksplisitt forbud mot å ta utbytte av virksomheten og krever at det framgår av vedtektene at «midlene skal komme elevene til gode».

Private skoler godkjent etter opplæringsloven mottar ikke offentlige tilskudd, de har ingen begrensninger i hva de kan kreve i skolepenger fra foreldre/foresatte og det er full anledning til å ta utbytte av virksomheten. I høringsnotatet er det vist til skoler blant annet i forbindelse med hvordan virksomhetene er registrert. Vi er usikre på om det i opptellingene det er vist til i notatet er skilt mellom disse to kategorier skoler (privatskoler godkjent etter opplæringsloven og friskoler godkjent etter friskoleloven).

Friskoleloven forutsetter at skoler godkjent etter § 2-1 eller kapittel 6A skal være selvstendige rettssubjekt. Det er opp til de som etablerer skolen å velge organisasjonsform. Det er også klare avgrensninger i friskoleloven som forbyr rettssubjektet, skolen, å eie annen virksomhet. Friskoleloven § 2-2, første ledd, første punkt sier: *«Skolen kan ikke drive eller eie anna verksemd enn skole i samsvar med denne lova.»* Det er etter søknad gitt noen få unntak for mindre eierposter. Etter friskoleloven er det imidlertid mulig å drive med tilleggsvirksomhet som er avgrenset i økonomiforskriften til friskoleloven § 7-1 og i tillegg til dette kan skolen ha betydelige inntekter av næringsrettet skolevirksomhet. Et eksempel er landbruksinntekter på videregående naturbruksskoler.

FRISKOLER OG STIFTELSE

Av våre ca 140 medlemmer har et mindre antall, ca 15 skoler, valgt organisasjonsformen stiftelse. KFF mener at stiftelsesformen i mange tilfeller er et riktig valg. Det mener vi særlig gjelder i tilfeller hvor det ikke er en varig struktur knyttet til de som etablerer skolen. Friskoler kan komme i gang ved at en gruppe foreldre og interesserte etablerer skolen. Etter noen år er disse foreldrene ute av bildet og eierstrukturen er uklar. Etablering som stiftelse gir i disse tilfellene ofte en god løsning. I andre tilfeller mener vi at organisering som for eksempel AS eller forening er gunstig fordi det finnes klare og varige eierinteresser bak skolen. Friskoleloven er også utformet slik at skolens styre, uavhengig av organisasjonsform, og hvem som står bak skolen, defineres som skoleeier. Organisasjonsform blir dermed uten betydning for tolkning av eierrollen etter friskoleloven.

Vi har også merket oss at noen politikere har fremmet forslag om å innføre stiftelse som obligatorisk organisasjonsform for friskoler for å sikre uavhengighet til nærstående. Dette er et krav i dansk friskolelov som er formulert slik i § 5, stk. 2: *«Skolen skal i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode, jf. dog § 17, stk. 4.»* Vi støtter ikke et slikt forslag om tvungen organisasjonsform, men ser ikke bort fra at det kan komme opp på nytt. Det ble sist fremmet på denne måten i representantforslag 178 S (2018-2019), punkt 2: *«Stortinget ber regjeringen utrede en lovendring som krever at private skoler og private høyskoler skal organiseres som selveiende stiftelser, etter modell fra den danske «lov om friskoler og private grundskoler».»*

Forslaget fikk ikke flertall, men vi peker som nevnt på dette som en mulig framtidig situasjon for friskolesektoren.

OM Å SKILLE UT SKATTEPLIKTIG VIRKSOMHET (merknad til punkt 2)

Selv om forslag som er referert ovenfor ikke fikk gjennomslag, er det viktig at stiftelsesloven fungerer for skoler godkjent etter friskoleloven.

Vi mener det er klart etter gjeldende regler at friskoler er alminnelige stiftelser og ikke næringsdrivende stiftelser. Dette følger finansieringsordningen som gjelder for friskoler. Det er heller ikke «skadelig» for denne sorteringen at friskoler har et svært tydelig krav om å ikke utbetale utbytte til sine eiere. Midlene skal som nevnt komme elevene til gode og ikke være en næring for en eventuell eier. Formålet med friskolene er å drive opplæring i samsvar med godkjenningsgrunnlaget.

Friskoler er omtalt spesielt i skatteloven § 2-32, punkt 4. Friskoler vil også omfattes av bestemmelsene om skatt på for eksempel utleie nevnt i samme paragraf, punkt 2. Erfaringen er også at en del friskoler beskattes for lovlig tilleggsvirksomhet. Friskolelovens rammer tilsier at dette utgjør en liten del av virksomheten. KFF mener det er viktig at det må være rom for slik tilleggsvirksomhet enten den blir beskattet som næring eller ikke selv om skolen er organisert som stiftelse. Dette er ofte en viktig aktivitet for å dekke kostnader ved skoledriften. Vi minner om at heller ikke skattlagte midler kan tas ut av skolevirksomhet, og de skal komme elevene til gode.

For friskoler er det heller ikke tillatt å skille ut slik virksomhet i et eget selskap. Friskoler har ikke lov til å eie annen virksomhet. Løsningen kan være å skille det ut som et søsterselskap i de tilfellene hvor skolen har et morselskap. Det er imidlertid ikke tilfelle med stiftelser. Siden friskoler er en aktuell gruppe stiftelser og organisasjonsformen til og med kan bli en obligatorisk løsning for om lag 400 friskoler, må stiftelsesloven gi rom for de friheter til tilleggsvirksomhet og annen virksomhet som det er tillatt å drive etter friskoleloven. Skolestiftelser som må skille ut skattbar tilleggsvirksomhet i datterselskap etter kravene i stiftelsesloven vil ikke ha lov til dette etter friskoleloven.

KRAV TIL FORETAKSNAVN (merknad til punkt 4)

KFF støtter departementets forslag om å regulere kravene om «stiftelse» i navnet i stiftelsesloven og at det henvises til stiftelsesloven i foretaksnavneloven. Vi har merket oss at det foreslås å videreføre full frihet på plassering av ordet stiftelse i navnet. Vi oppfatter det som inngripende dersom vi skal pålegges en ensartet bruk av stiftelse. Det oppstår imidlertid ofte et praktisk problem når særlig virksomheter som er registrert med «stiftelse» først i navnet, men konsekvent ikke benytter dette i profilering mot allmennheten. De er ofte lite gjenkjennelige når de blir sortert og nevnt i sammenhenger med fullt navn som begynner på stiftelse. Det kan fort skapes et inntrykk av at for eksempel «Stiftelsen Åsen skole» er et annet selskap enn bare «Åsen skole». Det skaper ikke samme usikkerheten om skolenavnet opptre med AS eller STI bak eller ikke. Vi mener det på flere måter ville vært oppklarende om alle stiftelser oppfordres til å benytte STI til slutt i navnet særlig når ordet stiftelse ikke er i aktiv bruk i navnet på virksomheten. Vi tror STI i slutten av navn vil bli mer benyttet en «Stiftelsen» i starten av navn. Det vil skape færre uklarheter. Hvis STI blir en obligatorisk del av det formelle navnet, vil vi sannsynligvis se det igjen på linje med AS for aksjeselskaper i dag. Vi tror med andre ord at «Åsen skole STI» vil bli benyttet oftere enn «Stiftelsen Åsen skole» og færre vil lure på om det er noe annet enn «Åsen skole».

REGNSKAPSOPPLYSNINGER (merknad til punkt 5)

For alle skoler godkjent etter friskoleloven gjelder et selvstendig krav i lovgrunnlaget for disse skolene til å føre regnskap etter regnskapsloven og bokføringsloven. Skolene har revisjon etter revisorloven. Dette framgår av friskoleloven § 7-1. Videre gir økonomiforskriften til friskoleloven og forskrift til friskoleloven kapittel 6A detaljerte regler om regnskapsføringen, noteføring, regnskapsavslutning med mer.

Friskolene ble også selvsagt omfattet av forenklingene i regnskapslovens bestemmelser om små foretak som er referert i høringsnotatet. Friskoler varierer i størrelse slik at ikke alle er omfattet av forenklingene som ble innført.

Friskolene rapporterer regnskap på vanlig måte og i tillegg til Utdanningsdirektoratet. Direktoratet fører tilsyn med skolene blant annet basert på regnskapsrapporteringen. Forenklingene i regnskapsloven førte til at friskolene fikk spesielle bestemmelser i økonomiforskriften til friskoleloven om årsberetning. Dette framkommer av økonomiforskriften § 8-1, tredje ledd hvor det står: *«Årsrekneskap, årsberetning og revisjonsberetning skal sendast til Utdanningsdirektoratet innan 1. juni året etter rekneskapsåret. Årsberetninga må minst innehalde andre, femte, sjuande, åttande og niande ledd i regnskapslova § 3-3a. Driv skolen tilleggsverksemd etter § 2-2 og § 7-1, skal skolen òg sende inn avdelingsrekneskap.»* Fra tidligere hadde regelverket en rekke spesifikasjonskrav om for eksempel noteføring.

Forenklinger i det generelle lovverket ble på denne måten fulgt opp med tilleggskrav i det særskilte lovverket slik at alle friskoler, også små friskoler, leverer en årsberetning i samsvar med bestemmelsene i økonomiforskriften. KFF mener generelt at det er uheldig når vi får forenklinger i lovverket og disse kompenseres med flere nye krav fra ulike tilsynsinstitusjoner som til sammen gjør rapportering mer komplisert enn tidligere.

Det er på det rene at kontrollen med friskolenes økonomi er omfattende. Det er selvsagt viktig at det føres god kontroll med elevlister som sendes direktoratet. Disse er grunnlag for utbetaling av tilskudd. Det føres også kontroll med at midlene brukes i samsvar med lovverket. Dette er også begrunnelsen for det spesielle notekravet som gjelder for friskoler. KFF støtter at kontrollen med friskolenes økonomi er omfattende og grundig. Det er imidlertid etter vår mening ikke behov for at stiftelser som er godkjent etter friskoleloven, rapporterer til stiftelsestilsynet så lenge skolevirksomheten er omfattet av rapportering og tilsyn etter friskoleloven. Vi er klar over at rapporteringene ikke vil være fullt ut samsvarende, men vi mener rapportering til myndighetene etter friskolelovens skjerpede krav må være dekkende også for skoler organisert som stiftelser.

Vi viser til sammendrag og forslag ovenfor og har forståelse for at de spesielle begrensningene som ligger i friskoleloven ikke er analysert i forhold til forslag om endringer i stiftelsesloven. Samtidig er det viktig igjen å peke på at stiftelse kan bli en tvangsløsning for friskoler. Da er det ekstra uheldig at friskoleloven og stiftelsesloven er i konflikt ved at stiftelsesloven forutsetter utskillelse av næringsvirksomhet mens friskoleloven forbyr skolene å eie annen virksomhet slik høringsnotatet foreslår som løsning.